

Bet. o. f. t. finanslov for 2007

Derimod er skattestatistikens data baseret på, hvad der opgives til skattevæsenet i forbindelse med administrative formål. Således indeholder nationalregnskabet i princippet opgørelser over husholdningernes og de selvstændiges totale indkomster, hvorimod de tilsvarende opgørelser i skattestatistikken om personindkomster (inkl. selvstændiges indkomster) kun indeholder, hvad der reelt er oplyst. Forskellen mellem nationalregnskabs og skattestatistikens opgørelse af de personlige indkomster burde således principielt vise, i hvilket omfang de personlige inkl. de selvstændiges indtægter unddrages beskatning.

Før en sådan sammenligning er mulig, er det vigtigt at søge at korrigere for de forskellige definitionsmæssige forskelle mellem de to statistikker. Det er imidlertid ikke muligt fuldt ud at korrigere for alle forskelle, hvorfor Viby Mogensen kalder forskellen i indkomster mellem de to typer statistik for »forskelsværdien«, som med understregning af usikkerheden kan tolkes som underdeklaration af personlig indkomst.

Viby Mogensens analyser viser, at omfanget af underdeklaration af personlig indkomst er faldet fra 20-25 pct. af de personlige indkomster efter 2. verdenskrig til omkring 5 pct. af de personlige indkomster i 1970'erne.

Som mulige forklaringer på den »næsten ubrudte tendens til fald i omfanget af underdeklaration lige siden 1903« set i lyset af et stigende skattetryk, som kunne observeres i perioden, peger Viby Mogensen på i hvert fald fire mulige årsager. For det første er skatteyderne gradvist blevet vænnet til et stadig stigende skattetryk. For det andet, at skatteyderne faktisk føler, at man får stadig mere vælfærd for de betalte skattekrone. Udvidelsen og opkvalificeringen af skattevæsenets del af den offentlige sektor, herunder en styrkelse af sagkyndige skattefolk med en gradvist mere effektiv og ensartet ligning i hele landet, har som en tredje faktor mindsket mulighederne for skattesnyd. Endelig for det fjerde peger Viby Mogensen på, at udviklingen i samfundet væk fra naturalieøkonomi og væk fra den dominerende produktionsform med mange og små familieforetagender i en stor landbrugssektor over mod byerhverv med relativt få selvstændige erhvervsdrivende har medvirket til at mindske skattesnydets omfang. De gradvist større og større virksomheder med flere og flere ansatte inkl. en stadig større offentlig sektor gør det alt andet lige nemmere for skattevæsenet at foretage ligningsarbejdet.

Disputatsens del III (kapitel 7 og 8) omfatter en analyse af den afslørede underdeklaration ved skattevæsenets kontrol i udvalgte år i Århus. Resultaterne af det af Århus skattevæsen publicerede materiale vedr. ligningen bekræfter, at der har været et fald i skattesnydet i forhold til de personlige indkomster. Nettoforhøjelserne – dvs. forhøjelser i den skattepligtige indkomst reduceret med skatenedsættelser – er faldet fra et niveau lidt under 2 pct. i begyndelsen af 1970'erne til godt 1 pct. i 1980 og til et niveau omkring ½ pct. sidst i 1980'erne. I perioden 1950-1980 har Viby Mogensen gennemgået tilfældigt udvalgte stikprøver fra udvalgte år (omkring 6.400 skatteydere) af skattevæsenets arkiver over lignede selvangivelser for personer. Analyserne her viser også et fald i den afslørede underdeklaration – altså nu over en længere årrække. Den afslørede underdeklaration lå på omkring 2-2,5 pct. af de selvangivne indkomster i slutningen af 1950'erne, hvilket falder til omkring 1 pct. i 1980. Gennemgangen af arkivmaterialet viser, at den afslørede underdeklaration forekom »stort set i alle sociale grupper« i 1980. Det viste sig i øvrigt, at den afslørede underdeklaration – målt som den gennemsnitlige procentvise forhøjelse for alle i den pågældende af fem indkomstgrupper – var nogenlunde lige stor op gennem indkomstgrupperne.

I del IV (kapitel 9-12) ser Viby Mogensen specielt nærmere på målinger af den sorte økonomis del af den samlede underdeklaration. Viby Mogensen skelner mellem sort arbejde og almindeligt skattesnyd. Ved sort arbejde forstås de tilfælde, hvor både den, der udfører det sorte arbejde samt køber, har en fordel, hvor begge parter deler den sparede skat og moms imellem sig. Ved almindeligt skattesnyd forstås de tilfælde, hvor kun udøveren har en fordel af snyderiet som f.eks. når indkomster til normal tarifmæssig aflønning holdes uden for selvangivelsen. Her er det altså alene udøveren, der har en fordel.

Viby Mogensen har gennemgået Dansk Data Arkivs materialer for at finde arkiverede data omkring måling af sort arbejde og skattesnyd. Mod Viby Mogensens forventning viste det sig, at der faktisk var arkiveret en del materiale omkring danskernes holdning til skat og sort arbejde. På bag-